
Konference o moči, prostoru in času

Author(s): Ivan Stanič

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 12, No. 1, Prenova — grajeno okolje / Rehabilitation — The built environment (junij 2001), pp. 108-109

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180351>

Accessed: 08-02-2026 16:42 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

predlog uvedbe radiostezističnega posnetka prostora v urbanistične projekte s predhodno kategorizacijo potrebnih elementov detekcije.

Drugo delavnico z naslovom **GIS-model in prostorska analiza** (sodobna metoda načrtovanja mest) je vodila Katarina Pandurov. Prikazana je bila učinkovitost računalniških orodij v prostorski analizi (še zlasti programa ArcView), ki planerju zaradi možnosti obdelave številnih in raznovrstnih podatkov (satelitski in geodetski posnetki, ankete prebivalstva, 3D prikazi, prednosti prometne mreže, pa tudi rezultatov delavnice Geomantija i radiostezija) omogočajo lažje iskanje ustreznih rešitev.

V soboto, 2. Junija, smo v Komunikacije 2001 vključili študente in meščane s tradicionalno manifestacijo »Dan v ulici Luka Vukaloviča«. Vsako leto zaradi tega dogodka ulico zaprejo za motorni promet in v taki enodnevni peš coni orga-

nizirajo delovno-profesionalno in mestno-sosedsko druženje.

Študentska delavnica – natečaj – je imela za temo enak prostor: urbanistično analizo Rooseveltove ulice v Beogradu. Sodelovali sta dve študentski skupini s fakultete za arhitekturo in po ena skupina z gozdarske fakultete ter fakultete za prostorsko planiranje.

Natečaj je trajal en mesec, končno dejanje pa se je odigralo dopoldan, na ulici Luke Vukaloviča. Kolegi in meščani so lahko spremljali izdelavo in vsebino projektov, ki jim je sledila javna predstavitev pred sedemčlansko žirijo (ter ostalimi udeleženci dogodka). Izbrali smo simulacijo demokratičnega procesa izdelave plana in odločanja – v duhu teme Komunikacij. Zmagal je projekt skupine z gozdarske fakultete, pri čemer je žirija odločila, da prvo nagrado (1000 DEM) vseeno podeli proporcionalno vsem udeležencem, saj so s skupnimi močmi pripomo-

gli h kakovosti natečajnih rezultatov, in da se predstavniki vseh skupin vključijo v izdelavo plana.

Vzporedno s študentsko delavnico so potekala tekmovanja za otroke in ulično prijateljevanje. Letos so tekmovali v modeliranju z glino in risanju s kredo po asfaltu na temo: Hiša v moji ulici. Nagrade za najboljša dela so podelile trgovine iz ulice, gostinci so priredili manjšo zakusko, sosedje skupaj s CEP-om pa so prikrbali osvežilne pijače in kavo.

Posvetovanje Komunikacije se je zaključilo s splošnim druženjem vseh sodelujočih in vse urbanistične in življenjske izkušnje so postale enkratna oblika KOMUNIKACIJ.

Katarina PANDUROV, inž. mat.
CEP, Beograd, katka@cep.co.yu
Mag. Milica VUČIČEVIĆ, dipl. inž. kraj. arh.
CEP, Beograd, mila@cep.co.yu
Mag. Žaklina GLIGORIJEVIĆ, dipl. inž. arh., koordinator Komunikacij, CEP, Beograd, nina@cep.co.yu

Ivan Stanič

Konference o moči, prostoru in času

Ne glede na prizorišče, čas in udeležence planerskih konferenc, zadnje čase čedalje več planerjev iz različnih področij dejavnosti ugotavljajo, da jim stvari uhajajo iz rok. Razprti rok ugotavljajo, da je pač čas takšen. Planerji v državnih upravnih službah bentijo nad izvedljivostjo planskih odločitev sprejetih v demokratičnem postopku v parlamentih. Mestni urbanisti pogrešajo vztrajnost pri uresničevanju (ponovno demokratično) sprejetih odločitev o prostorskem razvoju v mestnih svetih. Načrtovalce frustrira pomanjkanje osebe ali telesa (organizacije), ki bi (vsaj navidezno) obvladovala konfliktno posego

v prostor. Investitorje pa jezi upočasnen razvoj zaradi praviloma nikjer jasno opredeljenega javnega interesa o ohranjanju kakovosti prostora, ki ga neusmiljeno uveljavljajo civilna družba ali naključni nasprotniki sprememb.

Ne le pri nas v Sloveniji ali tranzicijskih državah. Danes planiranje in posegi v prostor, tudi v razvitejših državah, potekajo prek vsakokratnih sprememb in dopolnitev plana. Ob tem se krepijo navidezno varovalni pogledi na prostor, ki se ob resnih investicijskih pobudah navadno izkažejo za prav tako arbitrarne in spremenljive. Prostor

svojega ombudsmana nima. Pobudnike in investitorje pa prav za prav zanima le uresničljivost začrtanih zamisli in hitrost odločanja pristojnih. Tempo je torej znan, narekuje ga tisti, ki ima ključ od blagajne, le odzvati se mu je treba primerno in ne na škodo eksistenčni naravni osnovi ljudi.

Kje so v vsem tem navidezno haotičnem stanju kakovost in uveljavljanje teoretičnih zamisli o prihodnjem prostoru, pa je tudi vprašanje, na katerega ni mogoče odgovoriti preprosto, neprizadeto ali brez (vsaj) rahlega dvoma. Pač, vse sledi ugotovitvi Umberta Eca: »Na kom-

pleksna vprašanja je mogoče dati preproste odgovore. Vsi so napačni.»

V Benetkah (junij, 2000) so nedavno planerji razpravljali o razmerjih med močjo, prostorom in tempom. Sijajno predstavitev o prihodnjem razvoju Benetek je moral župan zaključiti z izjavo, da je ves razvoj odvisen od ureditve problema visokih voda oziroma poplavljanja. Mesto se poseda, kar pomeni, da bo lahko kmalu pod vodo, če se ves svet ne pobriga zanj. Le mega-projekt zapornic na robu lagune lahko mesto zavaruje pred nesrečo oziroma da legitimizira vsem drugim razvojnim dejanjem. Mesto se torej mora s popešenim tempom prav kmalu upreti moči narave z močjo svetovnega kapitala. V nasprotnem primeru svetovno znanega ikoničnega prostora, ki je pomemben dejavnik v gospodarski osnovi vse regije, ne bo več. Koliko in kakšne moči bo potrebno, da se prostor vseeno ohrani?

Narava se na nepremišljene posege odziva neusmiljeno. To ni nič novega. Mesta so tudi naravni prostor človeka v katerem biva večina svetovnega prebivalstva. Udeleženci konference v Benetkah so ugotavljali, da so mesta vir problemov in tarča posledic. Probleme je mogoče omiliti ali celo odpraviti, vendar danes brez pomoči velikega brata ali botra. Ta je izginil v tranzicijskem času in njegovo mesta je zasedla pisana čreda raznovrstnih praviloma navzkrižnih interesov. Vsakega lahko pobudniki v danem trenutku prikažejo kot javni interes, npr. bazen, nogometni stadion, avtocesto, stanovanjsko sosedstvo, tovarno, park. Kar konec kocev tudi so. Realiziran bo tisti, ki se boljše skomunicira in obenem zadovolji več različnih interesov. Prednosti nima več nihče. Celo tisti ne, ki je nujen za zagotovitev osnovne eksistenčne osnove mesta oziroma njegovih prebivalcev.

Ali v takem sklopu ni več prostora za urbaniste ali arhitekta? Je, celo čedalje bolj pomemben je. Sodobni eko-

nomski teoretiki govorijo o »opečni valuti«. Nobelovec Buchanan tako predlaga, da bi arbitrarna vrednost denarja bila določena prek ugrajene količine »opek«, torej stavb in infrastrukture, in ne več zlata ali kakšne druge osnove. Trezorje polne neuporabnih stvari npr. zlata, obveznic, delnic ipd., bi spraznili, vse bogastvo mest, torej mesta sama, pa bi postala izmenjevalna osnova za določanje vrednosti denarja.

Novo vprašanje je, kako to vrednost ohranjati oziroma jo večati. Verjetno z bivanjskimi kakovostnimi prostori, ki povečujejo pretok raznovrstnega kapitala, domačega ali tujega, tudi globalnega. Slednjega ni mogoče določiti teritorialno oziroma je izven dosega ustaljenih oblik družbene organiziranosti ali nadzora. Je pa hiter, mobilni in mogočen. Primeri umeščanja takega kapitala so znani, npr. Canary Warf v Londonu, Pudong v Shanghaiu idr. Ali so ti prostori uporabniku prijetni in prijazni pa je drugo vprašanje. Kakšna je odzivnost okolja, tj. sprejemljivost narave, pa še naslednje.

Primeri uspešnih realizacij arhitekture in urbanizma ter povečani vrednosti prostora iz vsega sveta so na najbolj plastičen način pokazali odvisnost, zavezanost in partnersvo oblikovanja in kapitala. Le sramovati se tega oblikovalec ne sme.

Mesta v manj razvitih državah se v primarni borbi z naravo, ki se npr. prikazuje v oskrbi z pitno vodo in podobnimi banalnimi eksistenčnimi vsakdanjostmi, se povrh soočajo z naraščajočo revšino, raznovrstnimi oblikami onesnaževanja okolja, socialnimi neenakostmi — tudi med spoli, ksenofobijo, eksplozivno rastjo števila prebivalstva, eksistenčno zavezanostjo in ujetostjo v neokolonialen globalni kapital, propadanjem bivalnega okolja ipd. Prostor se fragmentira v škodo vseh, ki ga uporabljajo.

V Berlinu so se zato, pod visokim pokroviteljstvom glavnega sekretar-

ja Združenih narodov, g. Kofija Anana, takemu stanju uprli meščani in predstavniki 1000 mest, vlad in organizacij civilne družbe iz več kot 100 držav ter vseh regij sveta. Sklicujoč se na svetovne dokumente o urbani prihodnosti (Rio, Habitat, Agenda 21) so pripravili Listino o urbani prihodnosti (glej str. 110–111). Kako bo uveljavljena, kakšna so razmerja moči, kdo bo vse skupaj usmerjal, so le nekatera od pragmatičnih vprašanj dnevnega planiranja in urbanizma.

V Oxfordu na planerski konferenci raziskovalcev in teoretikov (junij 2001) z naslovom Novi problemi: nove teorije, so bila v ospredju podobna vprašanja. Tokrat v povezavi z izobraževanjem planerjev za prihodnost. Besede kot so sistem, koncept, resnica, inercija, samoorganiziranost, sinergija, komunikacije, spontanost, prekmejno delovanje, identiteta so se vlekli skozi vse razprave. Sinteznega preprostega odgovora pa ni ponudil nihče. Očitno so vsi prisotni bili Ecovi akoliti.

Preprosto je bilo zaslediti diametralno različnost med različnimi pristopi. Manj je bilo predstavitev klasično usmerjenih pristopov, katerih poborniki so prisegali na celovitost in tokrat nikoli glasno izrečeni vendar iskreno želeni restituciji velikega brata. Več je bilo prikazov razpršenih fragmentarnih postmodernističnih pristopov, ki so osnovani na kodificiranosti, civilni angažiranosti in pragmatičnem okoljskem zagovorništvu.

Nadzor sprememb in poskusi uveljavljanja moči planerjev pri odločanju, so bile tudi teme, vendar so brez artikulacije katerih sprememb in kakšnega uveljavljanja oziroma česa izzvenele v znanih, pogosto slišanih refrenih iz popularne planerske estrade.

Ivan Stanič, univ. dipl. inž. arh.
Urbanistični inštitut RS
ivan.stanic@urbinstitut.si